

Finansdepartementet
Kopia: Karina Aldén

Er referens
Fi2018/03478/SFÖ

Diarienummer
Utr 2019/28
Datum
2019-08-28

Yttrande över betänkandet Analyser och utvärdering för effektiv styrning (SOU 2018:79)

Trafikanalys har anmodats att yttra sig över rubricerande remiss och vill med anledning av det lämna följande yttrande.

Trafikanalys bedömer att betänkandet ger en bra kartläggning av framväxt och nuläge för utvärderingsmyndigheterna, samt en bild av hur dessa tillgodoser viktiga delar av regeringens analysbehov för effektiv styrning.

Då missivet anger att betänkandets avsnitt om organisatoriska förslag ej ingår i remissen, vill Trafikanalys huvudsakligen instämma i de tre strategiska förslag som presenteras d.v.s. att: slå fast behoven av analys och utvärdering, att förtydliga berörda myndigheters uppdrag och roll samt att styra för långsiktiga förutsättningar. De viktigaste förbättringarna kan alltså uppnås genom att regeringen mer effektivt nyttjar den analys- och utvärderingsorganisation som redan finns.

Trafikanalys lämnar nedan några ytterligare kommentarer om betänkandets innehåll.

Trafikanalys har uppfattningen att en stor del av de brister i strukturen som identifierats i betänkandet kan åtgärdas genom utredarens strategiska förslag, särskilt då förslagen i avsnitten 7.1.2 – 7.1.3 som syftar till att förtydliga och harmonisera myndigheternas uppdrag, både i instruktion och i uppdragsformuleringar. Detta arbetssätt ger enligt våra erfarenheter goda möjligheter att producera relevant beslutsstöd och till konstruktiv dialog med regeringen.

För flera av de begränsningar i dagens myndighetsstruktur som utredaren diskuterar, kan det finnas en potential att bredda samarbetet genom utvecklade myndighetsinstruktioner och/eller att ge gemensamma regeringsuppdrag av sektorsövergripande tematisk karaktär till flera myndigheter. I betänkandet redovisas ingen uppföljning av i vilken mån denna möjlighet har prövats av regeringen, eller närmare analys av vad som skulle kunna uppnås. Trafikanalys har vid ett flertal tillfällen arbetat med sektorsövergripande analyser som krävt underlag från helt andra politikområden, dels i myndighetsgemensamma och egna regeringsuppdrag och dels i egeninitierade projekt. Ett i detta sammanhang användbart arbetssätt, som inte tillräckligt beaktas i betänkandet, är att utöver myndighetssamarbetet komplettera myndighetens interna kompetens med externa forskare och konsulter till en dynamiskt anpassningsbar kompetensprofil. Vår erfarenhet är att det finns goda förutsättningar för att utveckla

styrningen av utredningsuppdragen i denna riktning, vilket därmed skulle kunna ge regeringen bättre analysstöd på de områden där brister upplevs.

En del av de framförda svagheter som diskuteras saknar en fullständig analys. Ett exempel är att större myndigheter skulle vara effektivare. Att små myndigheter skulle vara mindre kostnadseffektiva motsägs av utredningens egen kartläggning som visar att den administrativa kostnadsandelen är mindre, i vissa fall betydligt mindre, i de aktuella analys- och utvärderingsmyndigheterna än i myndigheter av mer genomsnittlig storlek. Man talar också om inlåsningseffekter och menar att större myndigheter skulle skapa bättre förutsättningar för metodmässigt lärande över sektorsgränserna, utan att visa att detta idag är ett reellt problem. Utredningen analyserar inte heller om sådant lärande skulle kunna utvecklas i samarbete mellan myndigheter av dagens storlek. Vår erfarenhet är att dagens små analysmyndigheter, med välutvecklade forskar- och konsultsamarbeten, kan utgöra ett flexibelt och kostnadseffektivt analysstöd för regeringen.

Förslaget att bilda ett myndighetsgemensamt nätverk för erfarenhetsutbyte kopplat till metodutveckling (avsnitt 7.3.5) skulle kunna vara bra, även om utredaren inte visat att detta idag är ett reellt problem. Analys- och utvärderingsmyndigheterna har redan tagit initiativ till en del sådant utbyte, utan behov av regeringens styrning. Samarbetet kan förmodligen vidareutvecklas i lämpliga delar, men om analysuppdragen blir mer sektorsövergripande ökar kontaktytorna även utan en formell styrning av nätverkanal.

Betänkandet lyfter fram att analyser och utvärderingar skulle behövas på flera områden än vad som motsvaras av dagens myndighetsstruktur. Trafikanalys ifrågasätter inte denna slutsats, men anser att utredningens ansats för att identifiera sådana områden är alltför mekanistisk. Att utgå från de 27 utgiftsområdena, vilka baseras på en gammal förvaltningspolitisk indelningsgrund, leder kanske inte till att de viktigaste analysbehoven klarläggs. Snarare finns en risk för att möjligheterna till en mer dynamisk och policyrelevant hantering av tvärsektoriella frågor försämras. De framtidsfrågor som kommer att kräva insiktsfulla analyser som beslutsunderlag kommer förmodligen inte att följa utgiftsområdenas indelningsgrund, och kommer kanske inte ens att rymmas inom dessa. Ett exempel på ett sådant aktuellt och sektorsövergripande tema är klimatfrågan, men vi noterar att betänkandet ingenstans reflekterar över de analys- och styrningsbehov som följer av det klimatpolitiska ramverket.

Trafikanalys ser likt utredningen att det kan finnas ett behov av förbättrade analyser av kostnadseffektivitet i myndigheterna. Trafikanalys instämmer också i att regeringen bör specificera frågan till sina myndigheter för att fler analyser med denna inriktning över huvud taget ska komma till stånd. För att på ett bra sätt kunna formulera sådana uppdrag påtalar utredningen behovet av en intern process inom Regeringskansliet.

Betänkandets förslag om hur Regeringskansliet ska kunna utvecklas i sin beställarroll, eller hur rollfördelningen och samarbetet mellan Statskontoret och övriga analysmyndigheter ska se ut, är dock inte helt tydligt. Statskontoret föreslås få till uppgift att utveckla en metod för analys av kostnadseffektivitet men analyserna ska, som det får förstås, göras av analys- och utvärderingsmyndigheterna (avsnitt 7.3.4). Utredningen menar att Statskontoret inte har samma möjlighet till djupa analyser som specifika

analysmyndigheter har. Men både utformning och genomförande av analyser av kostnadseffektivitet kräver djupkunskap om sakförhållanden i den analyserade verksamheten och förutsätter i så fall att myndigheterna samarbetar. Att som på detta sätt särskilja frågor om yttre effektivitet (att göra rätt saker) och kostnadseffektivitet (att göra saker rätt) verkar heller inte som en helt ändamålsenlig metod.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Brita Saxton, efter föredragning av Per-Åke Vikman. I beredningen har även Pia Bergdahl deltagit.

Brita Saxton
Generaldirektör

